

PROGRAM PODPORY AKTUALIZACE ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE OBCÍ POSTIŽENÝCH POVODNĚMI V SRPNU 2002

PRŮBĚŽNÁ ZPRÁVA O VYHODNOCOVÁNÍ ÚČINNOSTI OPATŘENÍ NAVRŽENÝCH V RÁMCI REALIZACE PROGRAMU

Povodně, k nimž došlo v letech 1997 a 2002 na území České republiky, způsobily škody v závratné výši 142 miliard. Devastace území, škody na majetku občanů i jejich životech byly příčinou toho, že se protipovodňovým zabezpečením území začaly ve větší míře zabývat i nejvyšší státní instituce. Ministerstvo pro místní rozvoj v této souvislosti navrhlo Program podpory aktualizace územně plánovací dokumentace obcí postižených povodněmi v srpnu 2002 (dále jen Program), který vláda přijala svým usnesením č. 810 ze dne 21. srpna 2002.

Průběh povodní prokázal, že je nutné přehodnotit možnosti rozvoje obcí zakotvené v jejich schválených územních plánech a regulačních plánech s ohledem na postižení jejich území povodněmi a také v souvislosti s aktualizací záplavových území vyhlášených vodohospodářskými orgány. V mnoha obcích se ukázalo, že se zásadně změnily podmínky, za kterých byly územně plánovací dokumentace pořizovány a schváleny. Je tudíž potřeba pořídit jejich změny a zapracovat do nich protipovodňová opatření.

Hlavním cílem Programu tedy bylo umožnit obcím plánovat rozvoj na vhodných pozemcích, vytvořit podmínky pro realizaci protipovodňových opatření a úprav krajiny a předejít tomu, aby docházelo k nové výstavbě na pozemcích, které byly (někdy opakovaně) postiženy povodněmi. Jako forma podpory byla zvolena dotace na úhradu nákladů spojených s pořízením změn územně plánovací dokumentace, která je poskytována obcím prostřednictvím krajských úřadů.

Podmínkou pro žádost obcí, jejichž území byla postižena povodněmi, o přidělení dotace, byla existence schválené nebo rozpracované územně plánovací dokumentace s cílem pro-

vést její změny a upravit ji s ohledem na vymezená záplavová území.

O dotace žádaly obce postupně v letech 2003, 2004 a 2005. Celkem obdrželo dotaci 104 obcí a měst, které se rozhodly zapracovat protipovodňová opatření do svých územních plánů.

V roce 2006 byl Ústav územního rozvoje pověřen vyhodnocením účinnosti vynaložených prostředků při realizaci změn ÚPD dotovaných měst a obcí. Předložená informace seznámuje čtenáře se současným stavem hodnocení. Definitivní výsledky posouzení budou zveřejněny na internetových stránkách Ústavu územního rozvoje.

Cílem první etapy úkolu bylo získání a vyhodnocení údajů od obcí zasažených povodněmi, které dotaci získaly. Jedním z poznatků této etapy bylo, že sledováním povodňových situací se zabývá řada institucí, není však jednotná definice pro situaci, kterou lze označit jako zasažení obce (města) povodní. Z tohoto důvodu byla provedena kontrola dotovaných obcí, zda skutečně byly povodní zasaženy. Do vyhodnocování byla zahrnuta celá množina obcí, které dotaci na úpravu ÚPD obdržely.

Ke zjištění, jak bylo naloženo s finančními prostředky z tohoto dotačního titulu, byla zvolena forma dotazníku. Dotazník obsahoval otázky, které zjišťovaly zejména:

- četnost zasažení obce povodněmi a jeho intenzitu;
- jaká opatření byla v územním plánu navržena (v členění dle letáku ÚÚR Z DUBNA 2003 „PROTIPOVODŇOVÁ OCHRANA V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACI OBCÍ“);
- informace o dosaženém rozsahu realizace navržených opatření;
- zhodnocení účinnosti jednotlivých

realizovaných opatření;

- popis problémů, které musejí obce řešit při realizaci jednotlivých protipovodňových opatření;
- souhrn regulativů z územního plánu, které se týkají protipovodňových opatření.

Dotazník byl zaslán všem městům a obcím, které získaly dotaci na úpravu ÚPD.

Ze 104 rozeslaných se vrátilo 39 vyplněných dotazníků, což je 37,5%. Získané výsledky je tedy nutno posuzovat pouze orientačně. Předkládané dílčí údaje jsou vztaženy k celkovému počtu vrácených dotazníků:

- V roce 2006 bylo povodní zasaženo 66,7% obcí.
- Jako nejhorší od roku 1997 označily obce povodeň v letech:
 - 1995 – Vlachovo Březí;

Druh navržených opatření	Počet výskytů
D – údolní nádrže se stanoveným manipulačním řádem	2
H – zalesňování vhodných pozemků	3
A – komplexní pozemkové úpravy	4
B – protierozní vsakovací a nárazové nádrže	4
C – vhodné trasování liniových staveb	7
E – malé vodní nádrže vč. rybníků se stanoveným manipulačním řádem	9
F – suché nádrže, poldry	10
G – rozšiřování ploch s trvalým travním porostem	10
I – zachování a zřízení přírodních překážek povrchového odtoku	13
K – jiná protipovodňová opatření	19
J – regulace a stabilizace toků v zastavěných územích obcí	20

Tab. 1

- 2002 – 35 obcí;
- 2006 – Olomouc, Přerov, Uherské Hradiště.
- Obsah dotazníku také umožnil stanovit podíl navržených typů protipovodňových opatření v územních plánech obcí v členění dle výše uvedeného letáku ÚÚR (viz tab. 1).

Nejčastějšími navrženými protipovodňovými opatřeními byla regulace a stabilizace toků v zastavěných územích obcí a dále pak zachování a zřízení přirozených překážek povrchového odtoku.

Ve druhé etapě hodnocení bylo prověřeno, zda obce promítly pořízení změn územních plánů do databáze evidence ÚPD měst a obcí (iLAS), vedený ÚÚR za celou ČR.

V žádostech o dotaci obce a města uváděla název dokumentace, která bu-

de změněna. Přitom byly rozlišeny dva případy, podle toho zda se jedná o:

- dokončenou a schválenou dokumentaci;
- o dokumentaci rozpracovanou.

Při kontrole bylo zjištěno, že pouze některé obce, kterým byla poskytnuta dotace, evidovaly postup zpracování změny ÚPD v iLAS. Některé v době kontroly (v květnu 2006) neměly za evidováno ani schválení zadání obsahu změny ÚPD. Změna registrace ÚPD nebyla zaznamenána u 55 obcí a měst, které získaly dotaci. Pořízený seznam byl zaslán příslušným krajským úřadům a dotčeným městským a obecním úřadům se žádostí o nápravu. V červenci 2006 provedená následná kontrola pohybu v evidenci iLAS nezaznamenala v tomto směru výrazné zlepšení

Při posouzení účinnosti návrhu protipovodňových opatření bude ješ-

tě zjišťováno, proč z celkového počtu 978 obcí a měst zasažených povodněmi v roce 2002 využilo dotaci na vypracování alespoň návrhu protipovodňových opatření pouze 104 obcí a měst, což je jen 10,6% z celkového počtu zasažených obcí.

Závěrem bych chtěl poděkovat všem obcím, které se do dotazníkové akce zapojily. Dotazníky přinesly řadu dalších zajímavých údajů, které jsou v současné době analyzovány. Řada obcí poskytla podrobné údaje o navrhovaných protipovodňových opatřeních, které budou pro ÚÚR dále využitelné při zpracovávání metodických materiálů. Jak již bylo řečeno, závěrečné výsledky budou do konce roku 2006 přístupné odborné i laické veřejnosti na webových stránkách ÚÚR.

*Ing. arch. Josef Špaček, CSc.
Ústav územního rozvoje*